

Een nieuwe generatie oorlogvoering

Counter-insurgency als antithese

Counter-insurgency (COIN) is een populair thema, zowel in hedendaagse militaire operaties als in militaire concepten. Maar wat is COIN nu precies? Welke plaats heeft het in onze doctrine, en vooral: welke plaats zou het moeten hebben? De ideeën die wij vereenzelvigen met COIN – zoals het omgaan met de media of de *comprehensive approach* – zijn daar niet van nature aan gekoppeld. Ze maken veeleer deel uit van een nieuwe generatie oorlogvoering. COIN heeft daarmee op politiek-strategisch niveau als campagnethema onvoldoende kritische massa.

Mr. drs. P.B.M.J. Pijpers*

Success in war cannot be expected unless all ranks have been trained in peace to use their wits.¹

Op de vraag of de NAVO haar militaire taak aan kan gaf de NAVO-secretaris-generaal als antwoord: 'Ja, zij het dat counter-insurgency, het bestrijden van opstandelingen, iets nieuws is voor de NAVO. Dit is geen klassiek conflict tussen staten, maar 'war amongst the people', zoals de voormalige Britse generaal Rupert Smith het noemt. Je moet de hearts and minds van mensen niet verliezen'.²

Counterinsurgency is *hot*. Als je tegenwoordig niet bezig bent met COIN of hieraan refereert tel je niet meer mee. In dit artikel wil ik duidelijkheid scheppen rond het begrip COIN. De NAVO kent vier campagnethema's, en een daarvan is COIN.³ Dat lijkt helder en geordend maar

toch is COIN geen duidelijk afgebakend begrip. Het is eerder een allegaartje van alle hedendaagse tendensen, van alle militaire niveaus.

These en antithese

Om duidelijkheid te verkrijgen over COIN maak ik gebruik van de dialectiek; een redeneervorm om via tegenstellingen tot de waarheid te komen. Aan de ene kant staat het nu geldende beeld over COIN (de these) en aan de andere kant de antithese, waarbij ik COIN van een geheel andere kant zal beschouwen.⁴ De nadruk ligt in dit artikel op de antithese.

De nu geldende leer – de these – beschouwt COIN als het meest voorkomende campagne-thema op dit moment, dan wel het thema dat het meest in de belangstelling staat. Dit houdt ten eerste in dat alle ontwikkelingen die plaatsvinden binnen het gehele militaire complex bijna vanzelfsprekend verbonden zijn aan COIN, of ze daar nu een causale relatie mee hebben of niet. Denk daarbij aan trends als omgang met de media, de invloed van de lokale bevolking op conflicten en de *comprehensive approach* of de 3D-benadering.⁵

* De auteur neemt deel aan de Hogere Defensie Vorming. Dit artikel is geschreven op persoonlijke titel. Hij dankt kolonel Kees de Rijke en de majoors Maurice Houben en Haran Gorissen voor hun commentaar op eerdere versies.

1 GBR War Office, Combined Training (concept), geciteerd uit Nagl, John, *Learning to eat soup with a knife* (University of Chicago Press, Chicago, ed. 2005), p. 11.

2 *NRC Handelsblad*, 28 maart 2009.

3 De overige thema's zijn: *Major Combat*, *Peace Support Operations* en *Peacetime Military Engagement*.

4 De tegenstellingen tussen beide worden opgeheven door het formuleren van een synthese.

5 De *comprehensive approach* slaat op een geïntegreerde aanpak van sociale, economische, politieke en militaire middelen om een doel te bereiken. En met 3D (*diplomacy, defense, development*) worden machtsmiddelen van een staat bedoeld.

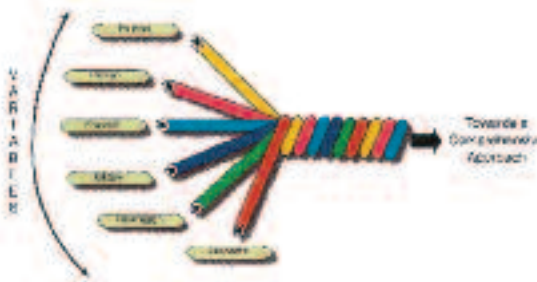
Ten tweede zien we ook dat in de doctrine een inhaalslag plaatsvindt om COIN op te nemen in het militaire gedachtegoed. Zelfs de populair-militaire literatuur lift mee op de COIN-hype. Denk daarbij onder meer aan de ideeën over de vierde generatie oorlogvoering (4GW) van Thomas Hammes.⁶

In de antithese – een bewuste stellingname tegenover deze vigerende denkbeelden – beweer ik dat de karakteristieken die wij toeschrijven aan COIN niet specifiek behoren bij het campagnethema COIN, maar deel uitmaken van een nieuwe generatie oorlogvoering. Dit is een *comprehensive, joint, combined* en *interagency* optreden binnen een steeds complexer wordende omgeving. Een militaire omgeving zoals beschreven in ‘war amongst the people’.⁷ Met de antithese wil ik de lezer een spiegel voorhouden over onze wijze van denken, om daarmee helderheid verschaffen over het begrip COIN. Ik wil zo voorkomen dat COIN als een containerbegrip wordt gehanteerd.

‘En wat dan nog’ zult u misschien denken, waarom maak je je zo druk over de begripsverwarring rond COIN? Ik zie echter in deze onduidelijkheid in begripsvorming een gevaar, namelijk een soort verkokering van ons denken. Vandaag de dag zijn we nog bezig met missies die we als COIN betitelen. Missies waarin we heel veel leren over ons eigen optreden, onze kracht om ons aan te passen aan de omgeving maar vooral over hoe we werken binnen een *comprehensive approach* met een irregulier en asymmetrisch optredende tegenstander. Al deze lessen zijn nu verbonden aan het campagnethema COIN.

Maar morgen voeren we wellicht een groot-schalig conflict uit – het campagnethema *Major Combat* – en maken dan geen gebruik van de *comprehensive approach* omdat die immers gekoppeld was aan COIN. We vallen dan terug in ons oude patronen binnen de context van

de *Major Combat* uit de periode van de Koude Oorlog – zie hier de verkokering.

Opbouw artikel

De opbouw van dit artikel is als volgt. Ik schep eerst een kader waarin ik de antithese inbed. Daarbij begin ik met een uiteenzetting over de campagnethema's zoals weergegeven door de NAVO. Aangezien campagnethema's op politiek-strategisch niveau worden gehanteerd om de onderliggende militaire niveaus te richten, licht ik ook de niveaus van militair optreden toe. Van beide zal ik de ontwikkelingen of trends weergeven.

Na deze uiteenzetting van het kader over niveaus van militair optreden en campagnethema's beschrijf ik de essentie van (counter-)insurgency door aan te geven waar COIN doctrinair thuishoort en vooral ook waar het niet thuishoort. Daarnaast behandel ik de kenmerken van insurgency en counter-insurgency.

Ik zal aantonen dat er geen direct verband is tussen COIN en de 'nieuwe generatie oorlogvoering'. Deze militaire ontwikkelingen door de jaren heen gelden immers voor alle thema en alle niveaus binnen het militaire optreden, dus niet alleen voor COIN. Ik beschrijf de ontwikkelingen aan de hand van het adagium van 'war amongst the people' van Smith.

Al met al is COIN doctrinair gezien redelijk uitgekleeft, mede door het wegfilteren van de elementen van de nieuwe generatie oorlogvoering. En de vraag luidt dan ook: wat blijft er over van COIN als campagnethema? Is dat niet meer dan een soort COIN-lite? En is dat laatst dan nog wel een campagnethema?

6 Hammes, Th., *The Sling and the stone, on warfare in the 21st century* (Zenith, 2006), eerste hoofdstuk. De categorisering in 1st, 2nd en 3rd GW is eerder door Lind et al gemaakt. Hammes werkt alleen de 'vierde generatie' nader uit.

7 Smith, R., *The utility of force, the art of war in the modern world* (Penguin, 2006), deel III.

Het kader

Campagnethema's

De NAVO onderkent vier thema's bij het plannen en uitvoeren van een campagne. Deze campagnethema's worden op een politiek-strategisch niveau bepaald.⁸ De zogeheten *predominant* thema's zijn: *Major Combat*, *COIN*, *Peace Support (PS)* en *Peacetime Military Engagement (PME)*.

Deze thema's worden op basis van vier criteria van elkaar onderscheiden:

- politiek risico;
- na te streven effecten;
- het karakter van de strijd;
- de typologie van de tegenstander(s).

Deze thema's hebben vooral waarde als denkkader en de indeling is arbitrair. De NAVO-doctrine geeft dat overigens zelf al aan met de term 'predominant'.

Er zijn twee ontwikkelingen in campagnethema's te signaleren. Enerzijds zien we dat landen afwijken van de NAVO-indeling. Zo hanteert de Verenigde Staten een vijfdeling, waarbij *limited intervention* is toegevoegd. Bijzonder is het dat Amerikanen niet spreken over counter-insurgency maar over *irregular warfare*, waarbij COIN een van de verschijningsvormen van irregular warfare is.⁹ De Britten hanteren een indeling met het campagnethema *security and stability*, waarbinnen COIN een tactische taak is.

Ten tweede gebruiken of benoemen we de campagnethema's in de praktijk niet snel en plakken we ze vaak achteraf op een missie. Het komt ook voor dat er voorafgaand aan een

missie een politiek wenselijk predicaat aan gegeven wordt, om zo voldoende draagvlak te creëren voor een missie.

Niveaus van militair optreden

De Nederlandse Defensie Doctrine (NDD) onderscheidt een politiek-strategisch niveau, een militair-strategisch niveau, een operationeel niveau, een tactisch en een technisch niveau.¹⁰ Het onderscheid tussen deze niveaus is hybride. De niveaus zijn dus niet scherp afgebakend en ook zij vormen – net als de campagnethema's – een denkkader.

De niveaus onderscheiden zich door de tijds-horizon van de planning, de grootte en de tijdsduur van acties, het effect van het optreden, het aantal actoren en het *joint*, *combined* en *interagency* karakter. In grote lijn houdt het strategische niveau zich bezig met de nationale veiligheidsdoelstellingen. Dit niveau stelt de doelstellingen vast van een militaire inzet, of zelfs van een regeringsinzet – de *endstate*.

Het tactische niveau houdt zich doctrinair vooral bezig met het inzetten van militaire middelen in hun gebied van verantwoordelijkheid. Het operationele niveau tot slot is het tussengevallende niveau dat zich enerzijds tot doel stelt om met grote campagnes de endstate van het strategische niveau te bereiken. En anderzijds moet dit niveau de geformuleerde campagnes zodanig herformuleren dat het voor het tactische niveau helder uit te voeren acties zijn.¹¹

Een ontwikkeling binnen de niveaus van militair optreden is dat in de huidige operaties de traditioneel geformuleerde niveaus in elkaar

8 NAVO, *Allied Joint Publication 1*, paragraaf 0135.

9 USA, *Field Manual 3.0 Operations* (februari 2008). Pag. 2-5. De vijf thema's zijn: *major combat operations*, *irregular warfare*, *peace operations*, *limited intervention* en *peace military engagement*.

10 Nederlandse Defensie Doctrine, hoofdstuk 1.2 pag. 17 ev. Het laatste – technische – niveau gaat over een enkelvoudig wapensysteem, zoals een Leopard 2A6, en komt hier verder niet aan de orde.

11 Op operationeel niveau worden campagnethema's vertaald in tactisch-militaire activiteiten als offensief, defensief, stabiliserend en civiel ondersteunend. Zie: USA *Field Manual 3.0 Operations* (Washington, HQ Department of the Army, 2008) en Koninklijke Landmacht 'Beslissen in het gevecht, bouwen aan veiligheid: de toekomst van het landoptreden' (KL 2025) van december 2008.

FOTO AVDD, R. GIELING

Patrouille van de 11e Rijdende Artillerie (Gele Ridders) bij Talil Airbase, Irak 2003

schuiven. Dit fenomeen noemt men ook wel *strategic compression*.

De reden hiervoor is dat moderne communicatiemiddelen de wereld zo klein hebben gemaakt dat enerzijds de informatie-uitwisseling tussen de niveaus *real time* is en het hogere niveau ook kán meesturen. Anderzijds levert deze snelheid van informatie ook een grote mate van media *exposure* op, waardoor het tactisch handelen van een soldaat strategische impact kan hebben in het thuisland.¹²

De essentie van (counter-)insurgency

COIN ingebed

Iedereen spreekt over COIN, van NAVO-secretaris-generaal tot aan de soldaat in het missiegebied. Maar op welk niveau hoort het nu precies thuis? Ik loop het spectrum met u door.

Het politiek-strategische niveau – de ministers of de Noord-Atlantische Raad van de NAVO – geeft in theorie aan welk thema geldig is voor een specifieke campagne, in dit geval COIN. Het doel hiervan is een kader te scheppen van de wijze waarop het militair-strategische niveau zijn leger kan gaan inrichten, zijn opleiding en training kan aanscherpen en met welke *mind-set* de militaire component de missie ingaat. Op het operationele niveau is het thema daarom een kader – ingevuld door het militair-strategische niveau – om de campagne te plannen.

Wat is een campagne nu precies?

Een voorbeeld uit het verleden maakt dit misschien het beste duidelijk. Aan het begin van de Tweede Wereldoorlog hadden de Duitsers het politiek-strategische plan om een twee-frontenoorlog te vermijden en zich te kunnen concentreren op aarts-vijand Rusland. Het militair-strategische plan was daarom snel de Westflank af te sluiten. Een campagne – op operationeel niveau – binnen dat plan was de Westfeldzug, de Duitse inval in België, Nederland en Frankrijk in 1940. Daarbinnen was de slag om Sedan – Fall Gelb – een tactische actie.

Het operationele niveau ontwerpt aan de hand van de door het strategische niveau geformuleerde endstate een campagne. De in de campagne geformuleerde *objectives* en *decisive points* worden vertaald naar tactische activiteiten en taken. Campagnethema's spelen dus op het tactische niveau geen rol meer. Ook de NAVO geeft in haar doctrine aan dat tactische activiteiten in meerdere thema's valide zijn.¹³

COIN is dus geen doctrinair concept op tactisch niveau. Dat lijkt vreemd, zeker omdat we in de praktijk wel COIN uitvoeren tot op de laatste niveaus. Dit komt door het ineenschuiven van de niveaus van militair optreden. Het tactische niveau is daardoor rechtstreeks gekoppeld aan het (militair-)strategische niveau. Het gevolg is dat het tactische niveau daadwerkelijk met een COIN- c.q. een comprehensive approach operatie bezig is terwijl de TTP's (*Tactics, Techniques, Procedures*) haar domein zou moeten zijn.¹⁴

12 Denk aan de 'strategic corporal' uit het artikel 'The Strategic Corporal: Leadership in the Three Block War' in: *Marines Magazine*, (januari 1999) door Charles C. Krulak.

13 NAVO AJP 01, paragraaf 0135: *The character of the campaign varies according to the theme: for example, major combat is identifiably different from counter-insurgency. They demand different intellectual approaches and require different force packages, although some tactical activities (such as ambushes or convoys) are common to both.*

14 De comprehensive approach wordt vandaag de dag vaak aan COIN gekoppeld. Nota bene, verwar de niveaus van militair optreden niet met de hiërarchieke commando-structuur. Een brigadecommandant stuurt zijn bataljonscommandant en heeft een monitorfunctie over zijn compagniescommandanten. Andersom denkt de compagniescommandant twee niveaus hoger in de lijn van zijn brigadecommandant. Dit zijn echter allemaal tactische commandanten.

En het strategische niveau zal – omgekeerd – in dezelfde val trappen.

Kenmerken van (counter-)insurgency

En wat zijn dan nu de kenmerken van een insurgency- dan wel een COIN-operatie? De insurgent, de opstandeling, bestaat al eeuwen. Maar het is eigenlijk pas sinds de opkomst van de natiestaten dat de insurgent als groep wordt geïdentificeerd.

De opkomst van de natiestaat, globaal na de Franse revolutie van 1789, zorgt ervoor dat het leger gekoppeld wordt aan de staat als een middel van macht.¹⁵ Iedereen die vocht terwijl hij geen deel uitmaakt van dat staande leger werd daarom 'irregulier' genoemd. Een van de eerste irreguliere opstanden was de guerrillaoorlog in 1804, waarbij Spaanse milities vochten tegen het Franse leger van Napoleon.

Het doel van insurgencies is het verzwakken van de controle en de legitimiteit van het zittende gezag. Hierbij horen termen als 'irregulier', 'asymmetrisch optredend', 'veelal gefragmenteerd zijn', 'kleinschalig optreden', 'gebaat zijn bij een falende staat of de afwezigheid van een centraal bestuur'.

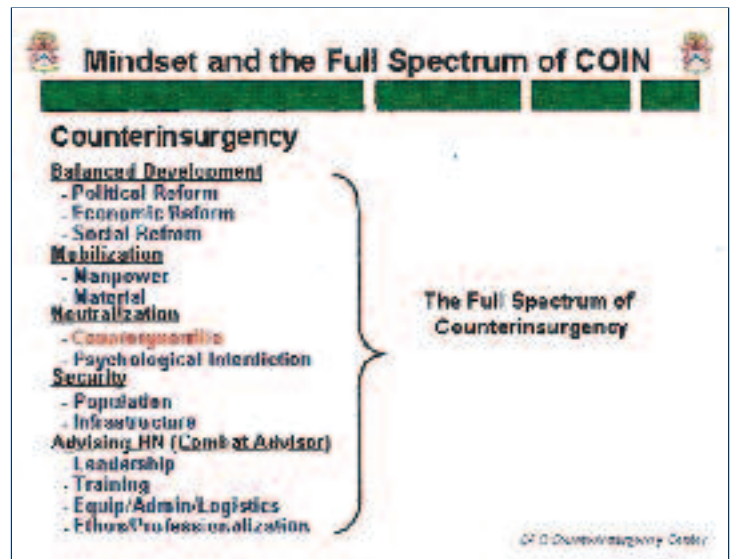
De insurgent of de insurgency is niet direct gekoppeld aan een niveau van militair optreden, terwijl COIN binnen onze doctrine wel duidelijk een begrip is dat inhoud heeft op strategisch en operationeel niveau.

Counter-insurgency is: *military, paramilitary, political, economic, psychological, and civic actions taken by a government to defeat insurgency*, aldus de FM 3-24.¹⁶ Maar dit is niet altijd de insteek van COIN geweest. Ook COIN heeft een ontwikkeling doorgemaakt. Initieel werden irreguliere troepen hardhandig neergeslagen en richtte men zich op de personen, niet op de gehele beweging of de maatschappelijke omstandigheden.

David Galula noemt deze vorm van *counter-guerrilla* de 'direct approach'.¹⁷ De latere 'indirect approach' richt zich juist wel op het

samenstel aan politieke, economisch en militaire middelen en gaat verder dan alleen de fysieke counter-guerrillaoperaties. Dit laatste is de COIN zoals wij die kennen en zoals in de FM 3-24 en de LDP II-C is beschreven.

Een goede visualisatie van het verschil tussen de oude generatie COIN – counter-guerrilla – en hedendaagse counter-insurgency geeft bijgevoegde afbeelding van het Amerikaanse COIN Centre in Ft Leavenworth. Counter-guerrilla is daarbij niet meer dan het fysiek uitschakelen van de mensen, de guerrillastrijders. Dit terwijl COIN, als indirect approach, een *full spectrum* omvat.¹⁸

De belangrijkste kenmerken van een hedendaagse COIN-operatie zijn: de lange duur van de operatie; de noodzaak van steun van de bevolking; het feit dat er geen duidelijk onderscheid is tussen strijders en niet-strijders; gefragmen-

15 Ook de opkomst van het geld en de daarmee samenhangende belastingheffing hebben invloed gehad op de invoering van staande legers binnen de natiestaat. Zie ook: Elias, Norbert, *Het civilisatieproces: sociogenetische en psychogenetische onderzoeken* (tweede uitgave, Aula, 1969), pag. 315-312 en pag. 435-449.

16 USA/USMC Field Manual 3-24 *Counter Insurgency*, (Washington, HQ Department of the Army, 2006), pag. 1.1

17 Galula, David, *Counterinsurgency: Theory and Practice*, (Westport, PSI, 2006), p. 43 e.v.

18 Afbeelding uit een presentatie van majoor M.S. Ulrich, US/USMC COIN Centre te Ft Leavenworth, Ka, gehouden tijdens het COIN-seminar in Nederland van 31 maart tot 9 april 2008.

teerd optreden van de insurgent; het gebruik van de media om de perceptie van de opponent te beïnvloeden; de rol van de publieke opinie, die een soort speler is op het gevechtveld, met belangrijke gevolgen voor de perceptie van het thuisfront en het 'gastland' op de gehele operatie; geïntegreerd optreden met economische, sociale en politieke actoren – de comprehensive approach en de 3 D-benadering; en tot slot het feit dat de conflicten niet tussen natiestaten zijn en dat de gevechten plaatsvinden waar grote concentraties van mensen zijn.

Militaire ontwikkelingen

Een nieuwe generatie oorlogvoering

Net als alle andere maatschappelijke processen ontwikkelt ook oorlogvoering zich voortdurend. De veranderingen komen zowel door factoren intern het defensieapparaat als erbuiten. Veel auteurs hebben deze veranderingen of transformaties door de jaren heen beschreven.

Thomas Hammes heeft het in zijn boek 'The Sling and the Stone' over de vier generaties van oorlogvoeren.¹⁹ De eerste is geënt op massale mankracht – de Napoleontische onbeperkte oorlogen; de tweede generatie op massale vuurkracht, waarbij hij de Eerste Wereldoorlog als voorbeeld geeft. De derde generatie van oorlogvoeren kenmerkt zich door de manoeuvre benadering, met de Tweede Wereldoorlog als voorbeeld. In het algemeen geeft Hammes aan dat de 4GW van oorlogvoeren de netwerkoorlog is. De opponent gebruikt alle mogelijke netwerken – politiek, economisch en sociaal – om ons de perceptie op te leggen dat wij ons strategische doel niet meer gaan halen of dat het te veel gaat kosten – in geld en levens. Kenmerkend daarbij is dat de politieke, maatschappelijke en sociale ontwikkelingen verweven zijn met het militaire optreden. De strekking van Hammes' werk is dat het hedendaagse counter-insurgency optreden in Irak en Afghanistan de 4GW is.

De FM 3-24 schetst enkele maatschappelijke ontwikkelingen zoals 'globalization, technological advancement' en 'urbanization'. En ook Rupert Smith heeft zijn visie gegeven op de ontwikkeling van de industriële oorlogvoering.

Smith beschrijft in zijn boek *The Utility of Force* het paradigma van 'war amongst the people'. Een paradigma dat tekenend is voor onze tijd, met daarbij de volgende kenmerken:²⁰

- het gaat niet meer om het forceren van een beslissing met militaire middelen, maar om het scheppen van omstandigheden waaronder een oplossing wordt gevonden;
- het gevecht vindt niet meer op het slagveld plaats, maar tussen de mensen;
- de strijd lijkt eindeloos te duren;
- het gaat erom de kracht te behouden, en niet om alles te riskeren;
- er worden steeds nieuwe toepassingen gevonden voor wapens en organisaties;
- strijdende partijen zijn geen staten, maar bondgenootschappen tegenover groepen.

Opvallend is dat deze kenmerken veel gelijkenis vertonen met die van een (counter-)jinsurgency. Een reden waarom veel mensen, onder wie Hammes, veronderstellen dat COIN, zoals beschreven in de FM 3-24, gelijk is aan de elementen van dit paradigma.

In mijn antithese stel ik echter dat erg geen causaal verband is tussen COIN en deze elementen, en wel om vier redenen:

- 1 Indien 'war amongst the people' gelijk is aan COIN betekent dit dat de kenmerken van ons huidige optreden, zoals de huidige omgang met de media en de comprehensive approach, niet gelden voor operaties met een campagnethema als Major Combat of een Peace Support Operation.
- 2 COIN en de comprehensive approach hebben elk een separate ontwikkeling doorgemaakt. COIN en de comprehensive approach zijn dan ook niet van nature met elkaar verboden.
 - De comprehensive approach is pas zeer recent tijdens COIN-operaties gehanteerd.

¹⁹ Hammes, Th., *The Sling and the stone, on warfare in the 21st century* (Zenith, 2006), eerste hoofdstuk. Hammes trekt mijns inziens een verkeerde conclusie door 4GW te koppelen aan COIN. 4GW komt eerder overeen met de 'new generation of warfare'.

²⁰ Smith, R., *The utility of force, the art of war in the modern world* (Penguin, 2006), Introduction.

Initieel werd COIN gekenmerkt door een kinetische 'direct approach' die veel wegheeft van een Major Combat-operatie tegen kleinschalige eenheden en strijders. Pas later kwam de meer non-kinetische indirect approach, waarin ook de comprehensive approach een rol is gaan spelen.

FOTO: AVDD, R. MOI

Nederlandse militairen op de schietbaan bij As Samawah, Irak 2004

'Irregulier' is gekoppeld aan oorlogvoeren, dus aan fysiek handelen.²¹ Het heeft veel dimensies, onder meer een juridische. Maar de essentie is dat de irreguliere opponent niet vecht tegen onze militaire component voor een militair doel, maar dat de militaire irreguliere strijders vechten voor een politiek doel. Regulier is hierin militair versus militair en politiek versus politiek; irregulier is militair versus politiek. 'Asymmetrisch' is eerder een zaak van het effect van een conflict. Asymmetrisch kan worden afgezet tegen ons beginsel van proportionaliteit. Bijvoorbeeld: de atoombom op Hiroshima is een irreguliere asymmetrische actie omdat het een militaire actie was om een politiek doel te behalen, en de gevolgen van het effect waren buitenproportioneel (naar huidige maatstaven).

Maar los van wat de definities exact inhouden, de kern is dat de hedendaagse confrontaties niet meer plaatsvinden tussen landen of eenheden die een zekere culturele gelijkheid hebben, zoals tijdens de Koude Oorlog. Het verschil in culturele *template* maakt dat een strijd inherent irregulier en asymmetrisch zal zijn, of het nu een COIN-operatie of een Major Combat-

²¹ Zie voor deze discussie onder meer Gray, Colin, *Another Bloody Century* (Phoenix, 2005), hoofdstuk 6.

- De comprehensive approach is van oudsher een diplomatieke benadering met militaire en ontwikkelingselementen, die pas sinds kort opgenomen is door militairen. De comprehensive approach wordt al heel lang toegepast; denk aan de succesvolle en duurzame *nation buildings* na de Tweede Wereldoorlog van Japan en Duitsland met de geïntegreerde militaire, economische en diplomatieke acties om deze landen te verslaan, maar vervolgens ook door een rehabilitatie en ontwikkelingsplan – de Marshall-hulp – op te stellen. Deze kennis is al tijden bekend en is niet gekoppeld aan COIN.
- 3 Veranderende normen en waarden in de nationale en internationale omgeving wijzen op een andere manier van omgaan met de media en bevolking, en die is gestuurd door de keuze voor een campagnethema. De bevolking accepteert het niet meer dat militair wordt ingegrepen zonder dat er een zichtbare verbetering optreedt. En de stem van die bevolking is van groot belang voor de actoren in de politieke arena. Het gaat daarbij niet alleen om de bevolking van het eigen thuisland maar ook de bevolking van het land of de regio waar we opereren. En deze bevolking wordt mondiger naarmate ze meer weet. De media is daarbij ook een belangrijke katalysator. Het uitsluiten van de media tijdens missie is dan ook niet meer acceptabel. Het maakt dan ook weinig uit of we binnen een land opereren of dat de strijd plaatsvindt tussen twee natiestaten.
 - 4 COIN-optreden zou asymmetrisch zijn. Maar hoe kun je ooit de strijd winnen als je niet asymmetrisch optreedt? De definities rondom asymmetrisch, irregulier of zelfs hybride optreden zijn een wetenschap op zich.

operatie is. En het verschuiven van de strijd tussen landen naar de strijd binnen één land hangt ook niet direct met COIN samen, maar wellicht eerder met de bredere tendens van het overvloedig raken van het concept van de natiestaat.²²

Met deze vier argumenten heb ik duidelijk willen maken dat de kenmerken die wij toeschrijven aan COIN, niet eigen zijn aan COIN maar gelden voor alle hedendaagse en toekomstige operaties, ongeacht welk campagne-thema, en zo het raamwerk vormen van de nieuwe generatie oorlogvoering.

Terug naar het kader

De campagnethema's herzien

COIN is een populistisch, politiek correct containerbegrip geworden waar alle kenmerken van hedendaags optreden in verweven zijn, vanaf het politiek-strategische tot en met het laagste tactische niveau. 'War amongst the people, the 4th generation of warfare, hearts and minds'-campagne, wederopbouw, asymmetrisch conflict, de gefragmenteerd optredende tegenstander, de wil van de bevolking als *centre of gravity*: het zijn allemaal termen die worden gebruikt bij COIN terwijl ze er meestal maar zijdeling aan gelieerd zijn en ook gelden voor andere campagnethema's.

Het gevaar dat ik zie in dit containerbegrip is, zoals gezegd, een verkokering in ons denken. Doordat COIN alle begrippen van de nieuwe generatie oorlogvoering als het ware opzuigt, zijn deze uitgesloten voor gebruik in andere campagnethema's. Anderzijds geldt ook dat *Security Sector Reform*-projecten niet exclusief mogen

worden gekoppeld aan het PME campagne-thema,²³ en de hearts en minds van de mensen mag je nooit verliezen, in geen enkel hedendaags of toekomstig conflict.

Het voorkomen van de verkokering moet niet worden gezocht in de verfijning van de campagne-thema's of het niveau van militair optreden. Vooral niet omdat de strategische, operationele en tactische niveaus elkaar overlappen en er geen vertaalslag meer is vanaf het hoogste niveau – dat spreekt over termen als COIN of PSO – naar het laatste tactische niveau, dat ook in de termen van het campagnethema gaat praten, terwijl ze het over gevechtsvormen moet hebben.

En daarnaast is binnen de nieuwe generatie oorlogvoering de beslissende slag op militair-strategisch niveau weggevallen. Smith geeft aan dat het niet meer gaat 'om het forceren van een beslissing, maar om het scheppen van omstandigheden waaronder een oplossing wordt gevonden'. In de *comprehensive approach* – de geïntegreerde aanpak op militair, economisch, sociaal, antropologisch, juridisch en politieel niveau – heeft Defensie slechts een ondersteunende rol in de door de regering gedefinieerde endstate.

Om de verkokering tegen te gaan, zie ik meer heil in het overvloedig verklaren van de campagnethema's en het aangeven van accenten binnen de omgeving van de nieuwe generatie oorlogvoering. Deze accenten zijn de mate waarin een militaire actie offensief, defensief of stabiliserend moet zijn.

De accenten zijn nodig omdat de nieuwe generatie oorlogvoering zich vooral op de

22 Martin van Creveld benoemt dit al in zijn boek *Transformation of war* (1991) maar vooral in *The state: its rise and decline*, uit 1999. Het idee is daarbij niet dat de natiestaat weg zal vallen maar dat het belang ervan slinkt.

23 Security Sector Reform-projecten voert Nederland nu onder meer in Burundi uit.

24 Zie ook: 'Beslissen in het gevecht, bouwen aan veiligheid: de ontwikkeling van het Landoptreden'; (KL, 2008), pag. 19. Het offensieve, defensieve en stabiliserende kan worden aangevuld met het kenmerk 'civiele ondersteuning'. In dit document is gekozen om civiele ondersteuning binnen de overige drie kenmerken te laten vallen.

omgeving van de militaire operatie richt en niet op acties zelf.²⁴ In de loop van de tijd of gedurende een operatie kunnen de accenten immers verschuiven.²⁵

COIN-lite

Wat resteert er nog van COIN als de elementen van de nieuwe generatie oorlogvoering eruit zijn gefilterd? Het gaat dan vooral om counter-guerrilla of counter-terrorism. En dit zal zich ontwikkelen naar steeds extremere vormen, waarbij kleine cellen proberen de samenleving te verstoren om hun eigen (persoonlijke) doelen te behalen. Hammes noemt dit de vijfde generatie van oorlogvoeren (5GW).²⁶

Kenmerkend voor de 5GW is dat de opponent gefragmenteerd optreedt, en dat deze kleine cellen gemakkelijk kunnen beschikken over massavernietigingswapens, met name biologische wapens.

Ten slotte

De tijd dat het conflict als een exclusief domein van de beroepsmilitair kon worden gezien is voorbij; COIN of geen COIN. De comprehensive approach, het geïntegreerd optreden met andere actoren om het conflict te beslechten is niet enkel gekoppeld aan COIN. Dit zal bij alle operaties in de toekomst plaatsvinden.

In dit artikel heb ik de onduidelijkheid rond de term COIN willen wegnemen. Daarbij heb ik COIN als het ware afgepeld in drie stappen. Ten eerste heb ik COIN duidelijk een plaats gegeven in de doctrine, waarbij ik aangaf dat het geen tactische term is maar een concept op een niveau boven het operationele. Vervolgens zijn de kenmerken van de nieuwe generatie oorlogvoering eruit gefilterd. Hiermee beweer ik dat ideeën als 'war amongst the people' niets met COIN te maken hebben en alles met de nieuwe generatie oorlogvoering.

Tot slot heb ik aangegeven dat het campagne-thema COIN zodanig inhoudelijk is uitgekleeft dat het niet meer behelst dan het denken over counter-terrorisme of counter-guerrilla, en dat is eerder een tactische activiteit: COIN-lite.

De vraag is nu dus of het resterende concept van COIN-lite nog voldoende 'kritische massa' heeft om een waardig campagnethema te zijn. Of heeft COIN als campagnethema – of zelfs het idee van campagnethema's als doctrinair concept – zijn langste tijd gehad?

Misschien is het beter om te werken met offensieve, defensieve en stabiliserende accenten binnen een militair-strategisch of operationeel plan. Maar is niet de grootste denkblokkade onze eigen wil om alles in hokjes onder te brengen? ■

25 USA FM 3.07 *Stability Operations*, (Washington, HQ Department of the Army, 2008), pag. 2-1.

26 Hammes, Th., 'Fourth Generation warfare evolves, Fifth emerges', in *Military Review*, (May- June 2007), pag. 14- 23